

با توجه به آنچه آمد، توجه به جمهوریت با عنایت به پرورش فضایل جمهور میسر است و معیارهای خاصی برای عدالت معین خواهد کرد و تحقق عدالت به تقویت جمهوریت منتهی می‌شود. در هنگامهٔ تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، قانون‌گذاران آن به درستی برگسترش شوراها، محلی و لزوم داشتن فراغت شهروندان برای بحث و گفت‌وگو و اظهار نظر تأکید می‌کردند. در اصل سوم قانون اساسی، دولت جمهوری اسلامی ایران موظف شده است امکانات خود را به کار گیرد تا محیط مساعدی برای رشد فضایل اخلاقی براساس ایمان و تقوی و مبارزه با مظاهر فساد و تباهی، بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همهٔ زمینه‌ها، آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح، تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی فراهم کند. در بند سوم اصل چهارم و سوم قانون اساسی آمده است: تنظیم برنامهٔ اقتصادی کشور به صورتی باشد که شکل و محتوا و ساعت کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.

گرچه به نظر می‌رسد تأکید صرف بر فضیلت شهروندی برای تحقق عدالت کافی نباشد و در کنار توجه به ماهیت انسان‌ها و خصایل و خلقیات آن‌ها باید ساختارها و نهادهای جامعه نیز سامان درست بیابند و به همان اندازه که به سنت‌های اجتماعی و اخلاقی در فضیلت‌گرایی شهروندان اهمیت داده می‌شود، نهادسازی نیز مورد توجه قرار گیرد؛ در این نوشتار بیشتر بر بُعد اول تأکید شد و در بُعد دوم اهمیت قانون اساسی در تحقق عدالتی متناسب با جمهوری اسلامی مورد اشاره قرار گرفت.

منابع

- حسینی بهشتی، محمد، میانی نظری قانون اساسی، نشر روزنه، ۱۳۸۰.
 کیملیکا، ویل، درآمدی بر فلسفه سیاسی معاصر، ترجمه: میثم بادامچی و محمد مباشری، نگاه معاصر، ۱۳۹۶.
 قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سایت مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
 امام خمینی (ره)، صحیفهٔ امام.